

13. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ

Τελευταία, η επιτακτική απαίτηση του κοινού για περισσότερο πράσινο στα ελληνικά αστικά κέντρα, αποτελεί αδιάσειστη απόδειξη ότι έφτασε το πλήρωμα του χρόνου για την αποδοχή του φυσικού στοιχείου ως βασικής αστικής παραμέτρου.

Κατά την αξιολόγηση του συνόλου των καταγεγραμμένων αστικών χρήσεων, στα πλαίσια της παρούσας έρευνας του ΤΕΕ, η έλλειψη πρασίνου προβάλλεται ως μείζον πρόβλημα, που η επίλυσή του αναγνωρίζεται πλέον ως βασική ανάγκη και απαραίτητη προϋπόθεση για την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος.

Αυτή ακριβώς την οικολογική ανησυχία των κατοίκων, οφείλει να εκμεταλλευτεί το Κράτος και οι αρμόδιοι Φορείς, για την αναστροφή του προβλήματος υποβάθμισης του πρασίνου στον ελληνικό αστικό χώρο, θέτοντας σε εφαρμογή ένα στρατηγικό σχέδιο αναβάθμισης, αξιοποίησης και ουσιαστικής ενίσχυσης της λειτουργίας του αστικού πρασίνου, στην Ελληνική πόλη γενικά και ειδικότερα στα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα, όπως αυτά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου το πρόβλημα είναι οξύτερο.

Για να διασφαλιστεί, όμως, η επιτυχία ενός τέτοιου εγχειρήματος, θα πρέπει κατ' αρχήν να ισχύουν οι παρακάτω γενικές προϋποθέσεις:

1. Λήψη πολιτικής Απόφασης, σε κυβερνητικό επίπεδο με συναίνεση διακομματική, για την στήριξη και χρηματοδότηση του εγχειρήματος, αφού προηγηθεί η κοινή αποδοχή της σημασίας και του ρόλου του πρασίνου, ως βασικής παραμέτρου του αστικού χώρου.

2. Αλλαγές στο ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο.

Το ισχύον, μέχρι και σήμερα, Νομικό πλαίσιο σχετικά με το αστικό πράσινο (πάρκα, άλση, δενδροστοιχίες κ.λ.π.) είναι σαφές και ιδιαίτερα αυστηρό.

Λόγω του αυστηρού πλαισίου προστασίας, η δυνατότητα επέμβασης στους χώρους κοινόχρηστου πρασίνου περιορίζεται στο ελάχιστο, με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολος ο εκσυγχρονισμός και λειτουργική αναβάθμισή τους.

Γενικότερα η ισχύουσα νομοθεσία χωρίζοντας τον αστικό χώρο σε ζώνες προστασίας και μη προστασίας, στοχεύει στην διασφάλιση συγκεκριμένων «αγαθών»- όπως το αστικό πράσινο- μέσω του αυστηρού χωρικού προκαθορισμού των αντικρουόμενων συχνά χρήσεων.

Για να επιτευχθεί όμως η πιστή και χωρίς παραχωρήσεις τήρηση των υφιστάμενων διατάξεων, θα πρέπει η νομοθεσία να πηγάζει από μια προσέγγιση δικαίου, που δεν σταματά στη σύγκριση και τον επιμερισμό μεταξύ συγκρουόμενων χωρικών λειτουργιών, αλλά αποβλέπει στην διαμόρφωση κατάλληλων κοινωνικών αντιλήψεων και στην εμπέδωση αισθήματος κοινής περιουσίας και συν-δημιουργίας, ώστε να πεισθούν οι πολίτες, ότι πράγματι τους οφείλουν ακλόνητο σεβασμό σ' αυτό, που καλούνται να προστατεύσουν.

Ειδικότερα για το αστικό πράσινο, το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να παρακολουθεί τις τρέχουσες κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις, σε σχέση με τις εκάστοτε χωρικές και περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, ώστε να συμπληρώνεται και να εμπλουτίζεται ανάλογα, δίνοντας την δυνατότητα στους φορείς διαχείρισής του, να προχωρήσουν, μέσω ευέλικτων διαδικασιών, σε ουσιαστικές παρεμβάσεις αξιοποίησής του και κινητοποιώντας τους πολίτες να συμμετάσχουν σ' αυτές και να τις αποδεχθούν.

Μέσω κατάλληλων νομοθετικών ρυθμίσεων, μπορούν να θεσπισθούν κίνητρα για την ενεργοποίηση των πολιτών και την αξιοποίηση κάθε παρεχόμενης δυνατότητας αποκατάστασης του ρόλου του πρασίνου στο σύγχρονο ελληνικό αστικό τοπίο.

Χρήσιμα «εργαλεία» παρέμβασης, προς αυτή την κατεύθυνση, μπορούν να αναδειχθούν:

2α. Η Πολεοδομική Νομοθεσία και ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός, που με συγκεκριμένα άρθρα, θα κατοχυρώνουν το πράσινο ως βασική παράμετρο για την οργάνωση του αστικού χώρου και θα πριμοδοτούν επεμβάσεις και χρήσεις σχετικές με την ανάπτυξη και την αξιοποίησή του σε χώρους τόσο δημόσιους, όσο και ιδιωτικούς.

2β. Η κατοχύρωση με νόμο, της εφαρμογής διαδικασιών Συμμετοχικού Σχεδιασμού από τους αρμόδιους Φορείς, για σημαντικές επεμβάσεις στον αστικό χώρο (π.χ. ανάπλαση αστικού πρασίνου πολεοδομικού συγκροτήματος).

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ολόκληρο τον κόσμο παρατηρείται, σήμερα, αυξανόμενη ζήτηση για συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό και τη διαχείριση του περιβάλλοντός του, ενώ οι τελευταίες νομοθετικές ρυθμίσεις την θέτουν ως απαραίτητη προϋπόθεση για τα αναπτυξιακά έργα (Local Agents 21). Και αυτό, γιατί τα οφέλη που προκύπτουν από την συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό είναι πολλαπλά. Αξιοποιείται η γνώση των χρηστών για το χώρο τους, με αποτέλεσμα την λήψη καλύτερων αποφάσεων. Μέσω των συμμετοχικών διαδικασιών οικοδομείται συλλογική αίσθηση μεταξύ των πολιτών, ενώ παράλληλα επιτυγχάνεται εκπαίδευση και πληροφόρησή τους. Το αποτέλεσμα του σχεδιασμού στο χώρο ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών. Τέλος, τα άτομα αισθάνονται περισσότερο συνδεδεμένα με ένα περιβάλλον που βοήθησαν να δημιουργηθεί και κατά συνέπεια θα το διαχειριστούν και θα το συντηρήσουν καλύτερα, μειώνοντας την πιθανότητα βανδαλισμού και παραμέλησής του.

2γ. Ορισμός των αρμοδίων Φορέων και Οργάνων με παράλληλο καθορισμό των πεδίων αρμοδιότητάς τους, ανά φάση Υλοποίησης του Προγράμματος.

Την ευθύνη του **γενικού συντονισμού**, αναφορικά με τη διατύπωση ενός τέτοιου προγράμματος, τον σχεδιασμό σε χωροταξικό επίπεδο και τον τρόπο χρηματοδότησης της υλοποίησής του, θα πρέπει να έχουν τα **Υπουργεία Εσωτερικών, ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και Οικονομικών.**

Ως **κεντρικός φορέας** συντονισμού και σχεδιασμού **σε επίπεδο πολεοδομικού συγκροτήματος**, θα πρέπει να οριστεί ο **Β΄ βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης** (Περιφέρειες – Νομαρχίες), ενώ οι **Δήμοι**, θα πρέπει να έχουν την **αρμοδιότητα της τελικής φάσης του σχεδιασμού** (μελέτες οριστικές και εφαρμογής) και **της υλοποίησης επεμβάσεων** εντός των ορίων τους, με παράλληλη ευθύνη για την διαρκή ενημέρωση των δημοτών τους και την ανάπτυξη παράλληλων δράσεων με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού και την εξασφάλιση της ενεργού συμμετοχής του.

Με τη διασφάλιση των παραπάνω θεσμικών προϋποθέσεων, μπορεί άμεσα να τεθεί σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης, το οποίο θα κατευθύνεται από το Κράτος, μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θα στηρίζεται στην ενεργή κοινωνική συμμετοχή και θα στοχεύει στην δημιουργία βιώσιμων κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στα αστικά κέντρα, μέσω της αξιοποίησης κάθε υφιστάμενης χωρικής δυνατότητας.

Με βάση τα ελληνικά αστικά δεδομένα ένα πρόγραμμα επέκτασης του αστικού πρασίνου, εκτός των υφιστάμενων χώρων, στα «κενά» της δόμησης, όπως αρχαιολογικοί χώροι, ρέματα, εγκαταλελειμμένοι βιομηχανικοί χώροι, στρατόπεδα, νεκροταφεία, ακάλυπτοι χώροι οικοδομικών τετραγώνων, αυλές σχολείων κ.ά. και λειτουργικής σύνδεσης των επιμέρους χώρων για τη δημιουργία ενός ευρύτερου δικτύου πρασίνου δια μέσου του αστικού ιστού, προβάλλει ως η πλέον ρεαλιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της έλλειψης πρασίνου στην σύγχρονη ελληνική πόλη.

Σήμερα, παρατηρείται στην Ευρώπη μοναδική πρόοδος σε ανάλογα δίκτυα πρασίνου και αναγνωρίζεται ο πρωταγωνιστικός τους ρόλος στην βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών στα αστικά κέντρα, δεδομένου ότι προάγουν υγιέστερους και πιο ισορροπημένους τρόπους ζωής και μετακίνησης, ελαχιστοποιώντας τη συμφόρηση και μόλυνση των πόλεων, ενθαρρύνουν την σύσφιξη των ανθρωπίνων σχέσεων, ευνοούν την προσέγγιση των πολιτών στο φυσικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον και τέλος, συμβάλλουν στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής –οικολογικής συνείδησης των χρηστών.

Ένα τέτοιο εγχείρημα στην πόλη, για να τύχει της αποδοχής του κοινού και εκπληρώσει τους σκοπούς για τους οποίους επελέγη, θα πρέπει –σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία– να είναι προϊόν συμμετοχικού σχεδιασμού, ο οποίος πραγματοποιείται με την ενεργό συμμετοχή των τελικών χρηστών.

